

Juryrapport essaywedstrijd jongeren met thema VERNIEUWING

Beste leerlingen, geachte aanwezigen,

In maart werd jullie de vraag gesteld een filosofisch essay te schrijven over vernieuwing. Wat moeten we eronder verstaan? Wat brengt dit concept tot stand en wat heeft het tot stand gebracht op het gebied van wetenschap, politiek, filosofie, kunst en samenleving? In hoeverre heeft het ‘modernistische’ begrip van vernieuwing van onder andere de ‘Pioniers’ van de Stijl, Kok en van Doesburg, aan actualiteit ingeboet?

Tijdens het lezen van jullie essays werd onmiddellijk duidelijk dat de manier waarop in de huidige tijd tegen vernieuwing aan wordt gekeken wezenlijk verschilt van de opvatting van de pioniers van De Stijl. 100 jaar geleden was men nog vol optimisme over de technologische vooruitgang. De technologische en sociale ontwikkelingen die een vogelvlucht namen waren de aanleiding voor kunstenaars om zich los te maken van de traditionele kunstopvatting met een enorm aantal ‘-ismen’ tot gevolg. Deze periode is samen te vatten onder de noemer ‘modernisme’.

Inmiddels zijn we vele oorlogen, ongelukken en temperatuursverhogingen verder en zijn we ons veel bewuster van de donkere kant van de vooruitgang. Vele van jullie geven blijk van filosofische sensitiviteit voor deze ontwikkeling.

“De machines die zoveel verlichting horen te brengen, de mens moeten helpen en bovenal voor die vooruitgang moeten zorgen waar de mens zo naar snakt, leiden voor veel mensen alleen tot uitzichtloze situaties en achteruitgang. Zouden deze problemen beter oplosbaar zijn als we deze straaljagervlucht in een snelweg veranderen?” (Godfried Cremers)

“Als een rups zich ontpopt tot een vlinder (een vernieuwd lichaam dus), is dat dat een verbetering? Maakt dat het een beter dier?” (Amber Stoelman)

“Onze verslaving is zo erg dat we als we uiteten zijn met vrienden, dat we dan mensen whatsappen die er niet zijn.” (Chantal Michels)

“De constante veronderstelling dat we 24/7 bereikbaar moeten zijn voor de buitenwereld, is dominant.” (Julie Vorselaars)

De tijd waarin we leven is dan ook niet het modernisme, maar het postmodernisme. Een tijd van pluralisme, individualisering, privatisering. Stuk voor stuk zaken die ons veel voordelen op hebben geleverd: vrijheid, welvaart, comfort. Maar we zijn wel op onszelf aangewezen om deze kastanjes uit het vuur te halen.

De postmoderne filosoof Zygmunt Bauman vergelijkt de samenleving waarin we leven dan ook met een vloeibare samenleving. Bauman gebruikt de term ‘vloeibaar’ als een metafoer om verschillende tendensen in de huidige samenleving te typeren. Men associeert vloeibaarheid met tijdelijkheid, veranderlijkheid, lichtheid, mobiliteit en het smelten van vaste stoffen. En net als een vloeistof is ons leven makkelijker dan ooit te (her)vormen. Tegelijkertijd is het moeilijk om een vloeistof in die vorm te houden. Vrijheid brengt dus grote onzekerheid met zich mee en vraagt om constante aanpassing. Wie stil staat ligt er uit. De vloeibare samenleving is uiteindelijk een consumentensamenleving. Vernieuwing is geen optie, maar een plicht! Zo ontstaat er enerzijds een hunkering naar het nieuwe en tegelijkertijd een willen vasthouden aan het vertrouwde. Aldus de paradox van de vloeibare samenleving.

In deze postmoderne samenleving is het verkrijgen van informatie eenvoudig. Het internet staat constant tot onze beschikking en Wikipedia geeft ons eenvoudig redelijk

betrouwbare basisinformatie. Een essay waarin deze informatie wordt gekopieerd voegt weinig toe aan de realiteit.

Het geven van een oordeel of mening is ook een wezenlijk onderdeel van de postmoderne realiteit. Via sociale media slingert men iedere gedachte de wereld in en elke mening is evenveel waard, zo wordt graag beweerd. Men zou kunnen spreken van opiniepluralisme. Een essay dat slechts een mening geeft zal gauw verdrinken in deze zee van opinies.

Je zou kunnen stellen dat in het postmodernisme meer dan ooit behoefte is aan filosofen en kunstenaars. Mensen die kritische vragen stellen bij de werkelijkheid. Die kennis en kunde inzetten om deze kritiek vorm te geven. Mensen die de samenleving met zichzelf confronteren of een kijkje bieden in een alternatieve werkelijkheid. Mensen, kortom, die geen informatie geven of een mening uiten, maar mensen die in staat zijn informatie te gebruiken om bepaalde fenomenen te duiden.

De genomineerde essays zijn hier, allen op hun eigen manier, het meest in geslaagd. Daarbij heeft de jury gelet op Stijl (opbouw en taalgebruik), Inhoud (argumentatie, informatie en context) en Creativiteit (interpretatie van het onderwerp, toevoeging aan het bestaande debat).

De jury wil graag het essay van Emma Kolenbrander speciaal vermelden. Ze wist ons te raken met een heel persoonlijk verhaal. Ook waren we verrast door het essay van Yannick Retel Helmrich, die een surrealistische inkijk in zijn gedachte gaf en speelde met de sociale conventies.

Graag roep ik de genomineerden naar voren onder een welverdiend en luid applaus alvorens ik overga tot het bekendmaken van de winnaar:

In willekeurige volgorde zijn hier: Tess van Dijk van het Koning Willem II College, Chantal Michels Odulphus, Lies van de Hurk Theresia Lyceum & Lieke Schepens Koning Willem II College.

Tess van Dijk: prachtige toepassing van de filosofie van Hegel op de donorwet

Chantal Michels: vernieuwing in de millennial generatie, die volgens haar enorm verschilt van vorige generaties.

Lies van de Hurk: over het verschil tussen originaliteit en vernieuwing binnen de kunst

Lieke Schepens: met als titel 'klonen vooruitgang of afgang' over in hoeverre het klonen van aapjes Zhong Zhong en Hua Hu vooruitgang te noemen zijn.

De genomineerden krijgen geen medaille want Chantal Michels wist ons te overtuigen dat millennials zich schamen voor participatiemedailles, oftewel een prijs voor het meedoen.

In het winnende essay was deze structuur duidelijk aanwezig. In de inleiding wordt een duidelijk probleem gesteld: is vernieuwing het vervangen van het oude, of het ontstaan van iets nieuws uit niets? Met andere woorden wordt het verschil tussen vernieuwing en originaliteit onderzocht. Om dit verschil te duiden wordt gekeken naar de kunst. De auteur introduceert het begrip 'authenticiteit' om dit verschil beter te begrijpen. Dit getuigt van een filosofische vindingrijkheid.

“Een kunstwerk kan volgens mij ook origineel zijn als het niet vernieuwend is, maar wel authentiek.” Zo valt te lezen.

Dit begrippenspel vindt uiteindelijk zijn climax in het bespreken van een voorbeeld in de postmoderne kunst, waarin originaliteit, in tegenstelling tot modernistische kunst, geen noodzaak meer is. De auteur weet aan te tonen dat zelfs in een kunststroming waarbij letterlijk kunst wordt gekopieerd nog sprake kan zijn van originaliteit, waarmee een antwoord op de hoofdvraag kan worden geformuleerd, ik citeer:

“Ik denk dat we hier vooral uit mee kunnen nemen dat originaliteit niet helemaal vanuit het niets hoeft te ontstaan zoals ik me eerder afvroeg.”

Graag wil ik een groot applaus voor de winnares van deze avond: Lies van de Hurk van het Theresia Lyceum.